Riksdagens protokoll 1990/91:111

Tisdagen den 14 maj

Kl. 14.30–16.17

Meddelande om information från regeringen

Svar på frågor

Anf. 1 TREDJE VICE TALMANNEN:

Vid kammarens sammanträde *torsdagen den 16 maj* lämnar statsrådet Anita Gradin kl. 14.30 information om EES-förhandlingarna.

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 7 maj.

2 § Svar på fråga 1990/91:568 om gruppbostäder för psykiskt utvecklingsstörda

Anf. 2 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Marianne Andersson i Vårgårda har frågat socialministern om hon delar socialstyrelsens uppfattning att ett boende i offentlig regi kan vara familjelikt för fem personer medan det i privat regi inte går att vara fler än fyra eller om regeringen ämnar ge socialstyrelsen andra direktiv. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Boende i gruppbostad är en av de särskilda omsorgerna enligt lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl. I den proposition som föregick lagen framhöll det dåvarande statsrådet som önskvärt att bara ett fåtal personer bor i varje gruppbostad. Antalet fyra angavs som ett riktmärke.

Enskilda personer, föreningar och andra får driva gruppbostad och viss annan omsorgsverksamhet om socialstyrelsen lämnar tillstånd till verksamheten. Socialstyrelsens beslut i fråga om sådant tillstånd får överklagas hos kammarrätten.

Socialstyrelsen har inte befogenhet att godkänna omsorgsverksamhet som bedrivs av landsting eller kommuner. Två beslut av socialstyrelsen att avslå ansökningar från enskilda vårdgivare att anordna gruppbostad för fem personer i varje enhet har överklagats och prövats av kammarrätten. Rätten lämnade besvären utan bifall. Kammarrättens domar är överklagade hos regeringsrätten, som har beviljat prövningstillstånd.

Enligt min uppfattning bör regeringsrättens beslut i denna fråga inte föregripas.

Anf. 3 MARIANNE ANDERSSON i Vårgårda (c):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret, även om jag inte kan påstå att jag är särskilt nöjd. Jag ställde den här frågan med anledning av ett ärende i Älvsborgs län, där en privat institution är på väg att omvandlas till gruppboende. Nu kommer det hela att fördröjas, och på grund av den ekonomiska situation som landstinget befinner sig i blir det väldigt svårt att klara av detta inom önskvärd tid.

Jag vill hänvisa till skrivningen i regeringens proposition nr 1984/85:176. Där säger man beträffande elevhem: "Det av omsorgskommittén angivna antalet fyra KAN därvid tjäna som riktmärke. Det bör dock inte ses som ett absolut krav i samtliga fall. Liksom många av remissinstanserna anser jag att det måste finnas utrymme för flexibilitet."

När det gäller den privata verksamheten säger man att en icke obetydlig del av de nuvarande omsorgerna formellt ges av privata huvudmän. Det gäller främst vårdhem. I praktiken utgör dessa en del av landstingens verksamhet, eftersom alla vårdplatser ställs till landstingens förfogande och utnyttjande.

Detta gör att skillnaderna mellan vårdhem drivna i offentlig regi och privata vårdhem egentligen inte är stora men att hanteringen är olika. Det är ganska otillfredsställande att få svaret att socialstyrelsen granskar och godkänner endast vårdhem som drivs i privat regi och inte dem som drivs av landsting och kommuner. Jag kan inte förstå denna olika behandling. De boende märker säkert inte skillnaden mellan privat och offentlig regi. Jag vill ha ett mer uttömmande svar från statsrådet hur man egentligen ser på detta.

Anf. 4 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Kanske jag först med några ord får beröra frågan om hur stor en gruppbostad bör vara. Det handlar här om människor med utvecklingsstörning som sitt handikapp. Tanken är ju att det genom ett litet format – den lilla enhetens princip har man ofta talat om – skall bli lättare för de utvecklingsstörda att utveckla relationer och att få familjeliknande förhållanden omkring sig. Olika forskning visar att ett antal på omkring fyra skulle vara lagom, dvs. ett tänkbart antal. Det är därför vi har använt oss av ett riktmärke på omkring fyra.

I många landsting och kommuner har man gruppbostäder för fem personer. Detta antal är bara ett riktmärke, precis som Marianne Andersson säger. Skillnaden är att socialstyrelsen är den instans som gör bedömningen när det gäller enskilda gruppbostäder. Den ordningen kan man naturligtvis diskutera, men det är den ordning som gäller i dag. Marianne Andersson vet att jag inte kan föregripa ett domstolsbeslut. Saken måste få prövas av regeringsrätten, med precis det bakgrundsmaterial som också socialstyrelsen har haft. Därefter får vi se vad regeringsrätten säger.

Jag vill understryka att just det lilla antalet är oerhört viktigt. Därmed tar jag inte ställning till om antalet skall vara fyra eller fem. Jag vill påpeka att

om man väljer antalet fyra innebär det också i och för sig ett riktmärke, och man skulle också mycket väl kunna tänka sig antalet tre om det gällde mycket svårt handikappade ungdomar, detta för att göra deras levnadsbetingelser desto bättre.

Men ännu så länge har ingen strävat efter att bygga gruppbostäder för tre personer. Det har hela tiden varit ett tryck uppåt, dvs. att öka antalet ekonomiska skäl, vilket i och för sig är begripligt.

Anf. 5 MARIANNE ANDERSSON i Vårgårda (c):

Herr talman! Vi är ganska överens om, Bengt Lindqvist och jag, att vi skall sträva efter ett så familjelikt boende som möjligt, men det är viktigt att vi tar hänsyn till sådana faktorer som vi inte kan komma ifrån. Dels måste vi ta hänsyn till graden av handikapp för de boende, dels har det med personalsituationen att göra. Man bör alltså vara flexibel och anpassa sig till omständigheterna, som det också stod i propositionen som jag tidigare hänvisade till.

Jag tycker inte att man gör det. När det gäller att bygga i offentlig regi är det inte fråga om så strikta regler, utan då kan man bygga för fem, men bygger man i privat regi gäller antalet fyra. Jag finner detta synnerligen märkligt.

Även om jag inte begär att statsrådet skall föregripa ett domstolsutslag, menar jag att man ändå kan ändra direktiven till en myndighet, och jag undrar om det inte är dags att göra så.

Anf. 6 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Socialstyrelsen och varje landsting gör bedömningen utifrån samma utgångspunkter. Det finns ingenting annat än propositionens uttalande om fyra såsom riktmärke. Samma uttalande om flexibilitet gäller både för landstingens byggande av gruppbostäder och för socialstyrelsens bedömningar av enskilda gruppbostäder. Mot den bakgrunden skall de rättsliga instanserna pröva detta.

Till sist vill jag säga att hela frågan om omsorgslagen och dess framtid är i stöpsleven i och med att handikapputredningen överväger att lägga fram förslag om en lag, som ersätter och vidgar omsorgslagen så att den kommer att omfatta ett mycket större antal människor med funktionshinder.

Det är i det sammanhanget, i behandlingen av den eventuellt nya lag som handikapputredningen föreslår, som vi får möjlighet att använda oss av de erfarenheter vi hittills har och se om det är någonting vi vill ändra på för framtiden.

Anf. 7 MARIANNE ANDERSSON i Vårgårda (c):

Herr talman! Detta låter väldigt bra. Jag hoppas att utredningen, med de beslut som följer, också leder till att man kan få större flexibilitet och möjlighet att fatta lokala beslut, dvs. anpassa verksamheten efter de handikappades förutsättningar. Det är naturligtvis det som är det viktiga.

Statsrådet säger också att socialstyrelsen och landstingen bedömer på samma grunder. Men uppenbarligen kommer man till ganska olika resultat. Det visar ändå att det finns oklarheter. Jag hoppas verkligen att vi kan komma fram till en lösning, men det behöver ske ganska snabbt, eftersom

de som bor i stora institutioner naturligtvis väntar på att få komma ut i ett bättre boende. Nu fördröjs ju hela processen på grund av byråkratin och bristen på resurser.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1990/91:560 om praxis i asylärenden

Anf. 8 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Maria Leissner har frågat mig om man har för avsikt att återinföra den s.k. barnpraxis som innebär att barnfamiljer får stanna en viss tid i landet.

Av frågan att döma tycks Maria Leissner inte ha klart för sig vilken praxis som för närvarande råder beträffande barnfamiljer. En särskild schablonregel tillämpas nämligen fortfarande. Den är, sedan september i fjol, inte längre avhängig av den sammanlagda handläggningstiden utan knuten till tidpunkten för invandrarverkets beslut.

En barnfamilj som efter det att ansökan om uppehållstillstånd givits in vistats i Sverige i över ett år utan att invandrarverket fattat beslut får således stanna, såvida inte särskilda skäl talar emot. Någon ändring av denna praxis övervägs inte.

Då Maria Leissner, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav tredje vice talmannen att Sigge Godin i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 9 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka invandrarministern för svaret.

Sedan ett och halvt år upplevs att "barnpraxisen" upphört att gälla. Som det har sagts får den som har väntat mer än ett år på beslut stanna i Sverige. Skälet är att barnen hunnit rota sig i Sverige och att ju längre tiden går, desto inhumanare är det att utvisa. Men många barnfamiljer har ändå utvisats under upprörande omständigheter. Senast för några veckor sedan utvisades en grupp Bulgarienturkar från förläggningen i Ringhals. Bland dem fanns en ung familj med en liten pojke på sex år som var astmasjuk och som troligen inte kunde få någon medicin i Bulgarien. Likaså hade en flicka som med sin familj väntade på utvisning glömt bort bulgariskan.

Med anledning av invandrarministerns svar skulle jag vilja fråga: Kan man tolka svaret så att den s.k. barnpraxisen i princip fortfarande gäller? Hur kommer det sig i så fall, med tanke på invandrarministerns svar, att den astmasjuke pojken och hans familj ändå utvisades? Vidare skulle jag vilja fråga: Tillämpas reglerna egentligen i praktiken? Vilken överblick har regeringen över hur den regel som invandrarministern talar om följs?

Anf. 10 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Det är mycket enkelt i de enskilda ärenden som kommer på mitt bord att se när familjen kom till Sverige och när den fick besked från

invandrarverket. Det är alltså den schablonregeln vi nu tillämpar, att tidpunkten för invandrarverkets beslut gäller. Detta är också delvis en fingervisning för invandrarverket att det skall prioritera barnfamiljerna och klara av deras ärenden inom ett år. Detta sker precis på de grunder som Sigge Godin hänvisar till, nämligen att det är viktigt för barnfamiljerna att slippa långa väntetider. Är det så att en barnfamilj inte får beslut från första instans inom ett år, görs en s.k. förenklad prövning.

Anf. 11 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Vi kan vara helt överens om att barnfamiljer skall prioriteras därför att det är viktigt att inte barnen tar mer skada än vad de redan lidit under sina svåra år. Trots det utvisas ett antal barnfamiljer. Uppenbarligen fungerar detta inte enligt mitt sätt att se. Jag måste få en förklaring till varför det kan vara så här. Det handlar inte om en familj utan om flera, dessutom om familjer med sjuka barn.

Anf. 12 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag vet inte hur jag skall kunna förklara för Sigge Godin om han inte förstår. Det handlar sannolikt om att dessa familjer – jag är ganska säker på att det helt enkelt är förklaringen – också har utnyttjat den rätt som man har i varje ärende att överklaga till regeringen. Av den anledningen har det gått mer än ett år. Men de allra flesta barnfamiljer får besked från invandrarverket med god marginal före ettårsgränsen. De allra flesta ärenden tar inte tillnärmelsevis ett år. Om man sedan överklagar kan det naturligtvis ta längre tid. Men invandrarverkets beslut ger i de allra flesta fall, kanske framför allt för gruppen Bulgarienturkar, en mycket god fingervisning om vad det slutgiltiga beslutet kommer att innebära, även om man överklagar.

Anf. 13 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Invandrarministern säger i svaret att bara när särskilda skäl talar emot skall man inte låta dem stanna. Det känns litet konstigt att stå här med ett antal referat om fall där familjer har blivit utvisade, när invandrarministern nu säger att risken är obefintlig att de skall behöva resa i väg med småbarn om regeln följs. Det stämmer dåligt. Vi kan väl aldrig bli överens.

Anf. 14 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Får jag göra ett försök till. Jag vet ingenting om de ärenden som Sigge Godin hänvisar till, och det har egentligen inte så mycket med det här ärendet att göra huruvida det handlar om en flicka som har glömt sitt språk eller en astmasjuk pojke. Men dessa familjer har alltså fått ett första besked från invandrarverket inom ett år om att de inte kan få asyl i Sverige.

Anf. 15 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att språket inte har någon betydelse. Det är bara ett bevis på hur snabbt barnen kommer in i en ny miljö. Får jag ändå uttrycka det som så att jag hoppas verkligen att det går till på det sätt som invandrarministern säger, att vi inte har olika informationer, för här handlar det om småbarn som rotar sig väldigt snabbt. Vi vet hur illa dessa

barn har farit under sin färd till Sverige och dessförinnan. Det är alltså väldigt viktigt att man verkligen månar om dessa barn. Barnen är faktiskt de viktigaste vi har i samhället. Där skall vi inte skilja på flyktingbarn och svenska barn – alla är lika viktiga.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1990/91:566 om prissättningen på invandrarverkets praxissamling

Anf. 16 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Berith Eriksson har frågat mig om regeringen avser att vidta åtgärder för att mindre bemedlade personer skall kunna komma i åtnjutande av invandrarverkets praxisredovisning (praxissamling) angående asylärenden m.m. i enlighet med offentlighetsprincipen.

Huvudprincipen är att offentliga myndigheter tar betalt för sina publikationer. Som exempel kan nämnas riksdagstryck, statens offentliga utredningar (SOU), svensk författningssamling (SFS). Författningsmässigt regleras myndigheternas utgivning av offentliga handlingar genom expeditionskungörelsen (KK 1964:618 om expeditionsavgift m.m.).

Invandrarverkets praxisredovisning omfattar för närvarande ett sjuttiotal sidor i en A 4-pärm. Priset är 600 kr., vartill kommer mervärdeskatt och portoavgift. Samlingen kommer fortlöpande att kompletteras. Kompletteringarna under det första året ingår i priset.

Invandrarverket avser att kostnadsfritt sända praxisredovisningen, således gratisexemplar, till vissa organisationer som bevakar flyktingars intressen, såsom UNHCR, Amnesty International och Rädda barnen samt även Advokatsamfundet.

Tack vare offentlighetsprincipen kan var och en som är intresserad av att ta del av invandrarverkets praxisredovisning göra det på offentliga bibliotek.

Jag finner därför inget skäl till att vidta några åtgärder.

Anf. 17 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag får tacka Maj-Lis Lööw för svaret.

Denna pärm innehåller ett sjuttiotal sidor, varav ungefär 30 sidor utgör effektiv text. Pärmen kostar nästan 800 kr. Visserligen har det tagit väldigt många år att ta fram denna praxissamling, men såvitt jag förstår är inte priset satt efter tidsåtgången – eller är det så? – utan det måste ju handla om framställningskostnader.

Annat offentligt tryck som man vill ta del av kostar ungefär 3 kr. per sida, vilket i det här fallet som rör sig om 70 sidor skulle innebära 210 kr.

Jag vill fråga Maj-Lis Lööw: Anser invandrarministern att priset är rimligt, att det står i paritet med de kostnader som man tar ut för andra offentliga publikationer?

Anf. 18 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Frågan var inte så ställd från början. Därför har jag inte försökt ta reda på vad som ligger bakom denna prissättning. Men jag utgår ifrån att invandrarverket inte tar ut något oskäligt pris.

Som jag sade i mitt svar handlar det ju inte bara om de första sidorna, utan denna samling kommer fortlöpande att kompletteras. Det första årets kompletteringar ingår i priset.

Berith Eriksson frågade mig om jag, mot bakgrund av att hon ansåg att priset var för högt, var beredd att medverka till att denna samling görs tillgänglig för mindre bemedlade människor. Jag redovisade då de principer som gäller.

Anf. 19 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Frågan handlade om priset, och då förutsatte jag att invandrarministern också skulle ta reda på varför priset är så högt.

Med hänsyn till erfarenheterna av hur lång tid det har tagit att ta fram den här delen av praxissamlingen, är det ju inte säkert att det hinner komma några kompletteringar under det första året.

Är invandrarministern då beredd att medverka till att de kompletteringar som kan komma i framtiden också ingår i grundpriset?

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1990/91:573 om visst utlämningsbesluts förenlighet med tortyrkonventionen

Anf. 20 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Mot bakgrund av regeringens beslut i ett enskilt asylärende har Gullan Lindblad frågat mig varför regeringen fattar beslut som uppenbarligen står i strid med de åtaganden som har gjorts genom att man har ratificerat tortyrkonventionen.

Genom Sveriges ratificering av 1984 års konvention mot tortyr lagfästes den praxis som tidigare gällt. 8 kap. 1 § utlänningslagen (1989:529) innehåller ett generellt förbud mot verkställighet som kan medföra risk för dödsstraff, kroppsstraff eller tortyr. Det innebär, vid prövning av ett konkret fall, att en avvisning aldrig får verkställas om det finns grundad anledning att tro att personen t.ex. skulle utsättas för tortyr. Dessa verkställighetshinder skall också beaktas vid prövningen av vederbörandes rätt att få vistas i riket.

I ärenden där påståenden om tortyr finns med, men detta ändå inte leder till att asyl beviljas, kan det bero på skilda orsaker. Dels kan utgången av ärendet grundas på att man inte sätter tilltro till påståendet om tortyr, dels kan den påstådda tortyren, som visserligen inte ifrågasätts, ligga så långt tillbaka i tiden att det inte finns grundad anledning att tro att personen i fråga riskerar att utsättas för ytterligare tortyr vid en hemkomst.

I vissa fall av den sistnämnda kategorin har uppehålls- och arbetstillstånd ändå beviljats. Det har då rört sig om väldokumenterad tortyr enligt FNs tortyrkonvention.

Anf. 21 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Lööw för svaret.

Den 16 oktober ställde ett flertal kolleger liknande frågor till statsrådet Lööw, i anledning också då av vissa praktiska fall. Jag fick då samma, ganska kategoriska svar som jag nu har fått. Vi uppfattade alla statsrådets svar som lugnande, men likväl har en man avvisats, trots att tortyr finns bekräftad i ett rättsmedicinskt utlåtande.

Det framgår nu att regeringen uppenbarligen inte har satt tilltro till den här mannens uppgifter, eller att man bedömer det som att tortyren ligger så långt tillbaka i tiden att det för närvarande inte finns någon fara för mannens liv.

Det juridiska ombudets uppgifter är dock motstridiga, nämligen att personen i fråga fruktar livshotande tortyr i hemlandet.

Vad skall jag, som en av lagstiftarna i denna församling, tro? Vem skall jag sätta tilltro till? Jag vill gärna tro att statsrådet Lööw har rätt, men jag är oroad och vill därför ställa en kompletterande fråga: Är det regeringens absoluta strävan att leva upp till 1984 års tortyrkonvention?

Anf. 22 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag tackar för Gullan Lindblads uttalande att hon gärna vill sätta tilltro till vad jag säger. Låt mig vända på saken: Vad finns det för anledning för mig, när jag prövar de enskilda ärendena, att inte pröva dem i enlighet med gällande lagstiftning? Självfallet går det till så.

Om vi nu har olika bedömningar i ett enskilt ärende, beror det uppenbarligen på att vi inte har gjort samma bedömning på grundval av det underlag som vi har haft att tillgå.

Anf. 23 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Detta gäller människors väl och ve och kanske deras möjligheter att överleva. Då bedömer jag det som väldigt viktigt att vi över partigränserna lever upp till de lagar och konventioner som vi tillsammans står bakom.

Här står uppgift mot uppgift. Jag har fått mina uppgifter från en trovärdig källa, från Amnesty International och från det juridiska ombudet, som anser att det har begåtts en orättfärdighet.

Jag vet att vi inte kan diskutera enskilda ärenden i sig. Men det är de enskilda ärendena som ger oss riksdagsledamöter upplysningar om hur lagar och konventioner tillämpas. Jag hoppas att det i fortsättningen inte skall dyka upp ärenden av det här slaget, för då finns det risk för att frågan kommer upp igen. Jag tror att det är många som delar denna min uppfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1990/91:574 om regeringens åtgärder med anledning av vissa asylärenden

Anf. 24 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig om jag tänker påverka utvisningsbesluten för bulgarienturkiska kvinnor som berättat om våldtäkter och misshandel, som utförts av polis i hemlandet.

Vid en interpellationsdebatt den 16 januari i år besvarade jag frågor i detta ämne av Maria Leissner. Jag svarade då att det faktum att kvinnor har varit utsatta för sådana övergrepp självfallet kan leda till att man bedömer att det finns grund för att familjen skall få stanna i Sverige. Så har skett också när det gäller bulgarienturkiska familjer.

Anf. 25 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag får tacka för det knapphändiga svaret. Att dessa och liknande frågor kommer upp gång efter annan beror helt enkelt på att samma missförhållanden återupprepas. Man hör talas om att dessa kvinnor blir utvisade. Vi har i dag fått en fullvärdig flyktingdebatt. Jag förstår att det är arbetssamt att få ta emot så många frågor.

Alla dessa frågor visar samtidigt att det finns ett stort missnöje bland svenskarna och bland politiska partier med den flyktingpolitik som bedrivs. I dag utvisas ungefär 60 % av de flyktingar som ansöker om asyl mot tidigare 20 %. Det är en väldig skillnad. Bedömningen har blivit strängare.

Tidigare har frågan om torterade män och kvinnor som fått utvisningsbeslut – slutgiltiga beslut, fattade även av regeringen – varit uppe. Det har rört sig om våldtagna kvinnor och barn som rotat sig. Detta är allvarligt.

När en kvinna i den här situationen möts av män, av poliser – det är hemlandets poliser som har misshandlat och våldtagit henne – är det mycket förståeligt att hon inte vågar berätta detta vid ett första möte. När kvinnan senare berättar vad hon utsatts för får hon ofta svaret att hennes berättelse inte är trovärdig, att den innebär ett extra tillägg eller en upptrappning. Jag anser att detta är mycket allvarligt.

Dessa kvinnor är dessutom muslimer, och det har hänt att deras män har förskjutit dem på grund av att de har blivit våldtagna. Detta måste man ta stor hänsyn till när man prövar kvinnors flyktingskäl.

Anf. 26 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag har full förståelse för att det är många frågor kring min verksamhet från olika riksdagsledamöter. Jag är beredd att stå här i denna talarstol och svara på dessa frågor. Men frågorna blir ju ännu fler när samma frågor upprepas vecka efter vecka.

Det här är ett omdiskuterat problem som jag har ägnat stor uppmärksamhet åt i olika avseenden när det gäller de bulgarienturkiska kvinnorna. Jag har fått många brev och jag har debatterat mycket om detta problem. Frågan har tagits upp, inte bara under den här frågestunden utan även under tidigare frågestunder.

Jag har inte så mycket att tillägga till vad jag tidigare har sagt i detta ärende. Det är därför som svaret den här gången blev litet knapphändigt,

men jag förutsätter att Ragnhild Pohanka har tillgång till riksdagstrycket och till snabbprotokollen från tidigare debatter, där jag har utvecklat min syn på saken.

Anf. 27 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag har återigen tagit upp denna fråga, eftersom samma utvisningsskäl har upprepats, utvisningsskäl som jag, liksom dessa familjer, har väldigt svårt att acceptera. Jag förstår att man aldrig med förtjusning tar emot ett beslut om utvisning när man ansöker om asyl. Men det har hänt att dessa människor har kommit tillbaka till sina hemländer och blivit misshandlade upprepade gånger, vilket visar att utvisningsbeslutet var felaktigt. Jag kan inte bedöma om det förekommer ofta, men det har dock hänt.

Jag menar att man vid tveksamma fall hellre skall fria än fälla. Jag undrar om inte invandrarministern kan medverka till att man gör ytterligare undersökningar, tar ytterligare hänsyn och inte använder sig av uttrycket "icke trovärdig" i så många utvisningsbeslut, för hur skall dessa kvinnor kunna bevisa vad de utsatts för?

Anf. 28 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Om vi nu håller oss just till den här frågan, vill jag än en gång understryka det som jag sade i mitt svar, nämligen att de omständigheter, som Ragnhild Pohanka har tagit upp, också har funnits med i bilden när en del ansökningar har bifallits. Men det är mycket sällan som jag får frågor kring bifallen. Det finns anledning att påpeka att vi har tagit hänsyn till omständigheter av den här typen vid bedömningen av vissa av dessa ärenden.

Anf. 29 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Det är jag mycket glad över, och jag har skickat brev till invandrarministern och tackat för några av de utvisningsbeslut som inneburit bifall efter lång och ingående behandling av såväl invandrarverket som regeringen. Det är självklart att vi uppskattar bifall, även av humanitära och synnerliga skäl.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1990/91:578 om upphävande av gällande inskränkningar i asylrätten

Anf. 30 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Mot bakgrund av regeringens beslut den 13 december 1989 om viss inskränkning i möjligheterna att få asyl i Sverige har Hans Göran Franck frågat mig när regeringen är beredd att upphäva beslutet.

Regeringens beslut fattades på grund av den mycket stora tillströmningen av asylsökande, vilken hade skapat en mycket ansträngd situation för flyktingmottagandet. Under 1990 kom drygt 29 000 asylsökande till Sverige, dvs. ungefär lika många som år 1989.

Under första kvartalet 1991 har 4 000 asylsökande kommit till Sverige. På

grund av denna nedgång och de ansträngningar som regeringen och invandrarverket har gjort går utvecklingen i en stabiliserande riktning. Men det finns fortfarande ca 28 000 asylsökande i invandrarverkets förläggningar, och även om väntetiderna har förkortats är de ännu inte acceptabla.

Möjligheten att häva "decemberbeslutet" prövas självfallet fortlöpande.

Anf. 31 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för svaret.

Maj-Lis Lööw sade att utvecklingen går i stabiliserande riktning, men utvecklingen är väl mer än stabil, för om antalet asylsökande för 1991 skulle följa samma utveckling som den under första kvartalet, skulle det innebära en halvering av antalet asylsökande i förhållande till antalet 1990.

Det förefaller nu som att tendensen är ganska entydig när det gäller asylinvandringen och invandringen över huvud taget. Statistiska centralbyrån gav nyligen ut ett material om detta. Där kan man utläsa att minskningen av invandringen till Sverige är mycket kraftig, 39 %. Invandringsöverskottet har halverats. Detta är givetvis en tendens som är ganska stabil. Man måste alltid ha beredskap för oförutsedda händelser, men å andra sidan måste man ju ha en handlingslinje.

Invandrarministern har tidigare sagt att decemberbeslutet är tillfälligt. Beslutet har nu varit gällande i ett och ett halvt år. Det är inte särskilt bra att ett beslut av den här karaktären upprätthålls alltför länge. Jag anser att ett och ett halvt år är tillräckligt lång tid. Därför menar jag att om man är bekymrad över antalet flyktingar på förläggningarna bör åtgärder vidtas mot detta, i stället för att man upprätthåller decemberbeslutet.

Anf. 32 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag skulle naturligtvis kunna redovisa de åtgärder vi har vidtagit för att få ned antalet personer i flyktingförläggningar. Detta hänger ihop med att tiden för beslut om uppehållstillstånd pressats ned. Det finns också kommunplatser så att flyktingarna inte behöver sitta på förläggningarna och vänta. Genomströmningstakten börjar nu öka, vilket också betyder att antalet människor på förläggningarna kommer att gå ned.

Hans Göran Franck sade att om utvecklingen med 4 000 asylsökande fortsätter, kommer antalet att bli mycket lågt för hela året. Det är riktigt. Det betyder att antalet människor på förläggningarna dramatiskt kan minskas och att de tillfälliga och ganska dåliga lösningarna på förläggningssidan kan upphöra. Väntetiderna kan då ytterligare minskas.

Jag vill ändå påminna om hur det var 1989. Första halvåret kom det 7 000 människor och andra halvåret kom 23 000 människor. Det är alltid en säsongsmässig nedgång just i början av året. Därför vill jag avvakta ytterligare tills jag kan se att stabiliseringen verkligen är så påtaglig att decemberbeslutet kan hävas.

Anf. 33 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Maj-Lis Lööw borde åtminstone kunna säga att detta beslut inte skall upprätthållas längre än till sommaren. Det vore orimligt om ett

beslut av den här typen skulle komma att gälla under en tid av två år, vilket ju kan bli konsekvensen av vad Maj-Lis Lööw sade.

Detta beslut har bidragit till att skapa många oroliga situationer. Som riksdagsman har jag aldrig fått så många brev och klagomål som under den här tiden. Antalet utvisningsbeslut är mycket stort. Det sägs att det nu skulle handla om 40 % av de asylsökande. Detta skapar en situation som jag tycker är i det närmaste ohållbar.

Anf. 34 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Får jag bara påpeka för Hans Göran Franck att antalet ärenden – avvisningsbeslut eller inte, decemberbeslut eller inte – hade ändå varit mycket stort sett mot bakgrunden att det sedan ett och ett halvt år tillbaka har kommit 60 000 asylsökande till Sverige. Det i sig betyder naturligtvis att det finns så många fler ärenden och så många fler anledningar att skriva brev både till Hans Göran Franck och till invandrarministern.

Anf. 35 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag kan nog hålla med Maj-Lis Lööw om att det kan finnas olika förklaringsgrunder. Men ändå blir Maj-Lis Lööw svaret skyldig på denna fråga. Och det har klart sagts att det är fråga om ett tillfälligt beslut. Hur länge skall ett tillfälligt beslut få gälla?

Anf. 36 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag skall gärna tala om att det är ett tillfälligt beslut. Det har jag gjort många gånger. Och varje gång presenteras det i massmedierna som en nyhet. Men det ligger i sakens natur. Det grundar sig ju inte på någon nyck från regeringen eller någon innovation från invandrarministern, utan det grundar sig ju på en lagparagraf. Och det framgår klart av lagen att detta är ett undantag i en ansträngd situation. Och det har hela tiden varit regeringens skyldighet att pröva hur länge detta beslut skall stå fast.

Men jag har också försökt beskriva att det är ett par förutsättningar som jag ändå vill skall vara uppfyllda och att jag vet att det håller, nämligen att vi inte skall ha uppåt 30 000 människor på förläggningar i många tillfälliga lösningar. Dessutom är kritiken mot att vi fortfarande har för långa väntetider berättigad, trots att vi har pressat ned dem ganska ordentligt.

Anf. 37 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Den siffra som Maj-Lis Lööw nämnde, 30 000, kan vem som helst hålla med om är hög. Men det viktigaste nu är att sätta in kraften och resurserna. Nu när flyktinginvandringen och annan invandring minskar finns det goda förutsättningar att skapa nya lösningar och också att agera friskare för att åstadkomma mer okonventionella lösningar. Det är ju många krav som reses på detta. Jag tycker att man skulle ägna sig ännu mer åt detta.

Slutligen tycker jag att ett nytt ställningstagande bör göras snart. Jag utgår från, vilket jag uppfattar att Maj-Lis Lööw på nytt i dag bekräftar, att det här beslutet inte skall vara varaktigt utan att det är tillfälligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1990/91:586 om rätten till förtidspension i visst fall

Anf. 38 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat justitieministern om hon är beredd att medverka till ändrad lagstiftning så att återbrytning av svenskt medborgarskap i vissa fall kan ske.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Bakgrunden till frågan är uppgifter i pressen om en person som är svensk medborgare sedan 1979 och som begått allvarliga brott.

I regeringsformens andra kapitel, som handlar om de grundläggande fri- och rättigheterna, föreskrivs i 7 § andra stycket att ingen medborgare som är eller har varit bosatt i riket får berövas sitt medborgarskap i annat fall än då han samtidigt, efter uttryckligt samtycke eller genom att inträda i allmän tjänst, blir medborgare i en annan stat. Utan hinder av denna bestämmelse får dock föreskrivas att barn under 18 år i fråga om sitt medborgarskap skall följa föräldrarna eller en av dem. Vidare får föreskrivas att, i enlighet med en överenskommelse med en annan stat, den som sedan födelsen är medborgare även i den andra staten och är varaktigt bosatt där förlorar sitt svenska medborgarskap vid 18 års ålder eller senare. Medborgarskapslagens (1950:382) bestämmelser om förlust av medborgarskap korresponderar med bestämmelsen i regeringsformen.

Under senare år har frågan om förlust av svenskt medborgarskap på grund av vandel och liknande varit upp i olika sammanhang. T.ex. påtalade terroristlagstiftningskommittén i sitt betänkande (SOU 1989:104) Terroristlagstiftningen behovet av möjligheten till förlust av svenskt medborgarskap då medborgarskapet beviljats med falska uppgifter som grund (s. 15). Även socialförsäkringsutskottet har uppmärksammat denna fråga (1990/91:SfU3) under detta riksdagsår i sitt betänkande Svenskt medborgarskap.

Jag delar terroristlagstiftningskommitténs och utskottets uppfattning att frågan är av sådan vikt att den bör utredas närmare. Det är min avsikt att inom kort lägga fram ett förslag med denna innebörd.

Anf. 39 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Låt mig först göra en kort bakgrundsbeskrivning. Detta handlar om en person som 1979 blev svensk medborgare och sedan dess under tolv år har sysslat med mycket grov kriminalitet och tillbringat den mesta tiden på insidan av fängelsemurarna. Nu får denna person, när han blir villkorligt frigiven, svensk förtidspension, och han kommer att åka tillbaka till sitt gamla hemland.

Jag förstår att det finns en hake i och med att det handlar om svenskt medborgarskap. Men detta är oerhört upprörande, och man får uppfattningen att brottslingar och kriminella belönas. Men jag förstår att det är svårt att ta ifrån någon ett medborgarskap.

Jag är ändå nöjd med svaret, men jag skulle till sist vilja ställa en fråga till statsrådet. Hon säger att hon skall lägga fram ett förslag som går i en sådan riktning att det skall finnas större möjlighet att återbryta ett medborgarskap.

Jag undrar om det fall som jag här har nämnt och liknande kommer att kunna inrymmas inom detta förslags ram.

Anf. 40 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Mitt förslag kommer i detta skede att bli att vi utreder denna fråga närmare, eftersom det inte är så enkelt som att säga att återbrytning skall ske under vissa omständigheter på grund av vandel. Vi måste också ta hänsyn till vad som händer om man berövar någon som inte har något annat medborgarskap hans eller hennes svenska medborgarskap och vilka konsekvenser det får om vederbörande riskerar att bli statslös. Detta skulle i sin tur strida mot en konvention som Sverige har skrivit på. Detta måste självfallet också beaktas i det fortsatta arbetet. Men jag förstår, som sagt, mycket väl bakgrunden till Sten Anderssons i Malmö fråga. Jag har påpekat att detta också har tagits upp i flera olika sammanhang, och jag tycker att vi skall se mycket seriöst på detta.

Anf. 41 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! För en gångs skull är jag, fru statsråd, fullt nöjd med svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1990/91:590 om åtgärder för att hjälpa ensamma flyktingbarn

Anf. 42 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Marianne Andersson i Vårgårda har frågat mig vilka snara åtgärder regeringen ämnar vidta för att förbättra främst de ensamma flyktingbarnens situation i Sverige.

Flyktingbarn är utsatta och sårbara. De har stort behov av stöd, tröst och omsorg. Det gäller särskilt de barn som kommer utan sina vårdnadshavare.

Ett omfattande arbete har därför lagts ned för att på olika sätt och på olika områden möta flyktingbarnens behov. Det gäller både myndigheter, kommuner och landsting samt frivilligorganisationer och andra folkrörelser. Jag syftar här på åtgärder och insatser både under den tid barnen vistas på utredningsslussar och -förläggningar och då de vistas i en kommun. Jag kan utan vidare påstå att Sverige i en internationell jämförelse ligger mycket väl till i detta avseende men att det finns all anledning att ytterligare uppmärksamma och förbättra flyktingbarnens förhållanden.

Det var detta som var orsaken till att regeringen i december 1989 uppdrog åt socialstyrelsen att kartlägga utvecklingen av det psykiska och fysiska hälsoläget hos flyktingbarn och flyktingungdomar i Sverige. Uppdraget, som har genomförts genom tio delrapporter på olika områden, redovisades i sin helhet först i går, den 13 maj. Vi måste nu i regeringskansliet ingående studera och överväga socialstyrelsens redovisning och förslag.

Jag kan försäkra Marianne Andersson att regeringen kommer att fortsätta att verka för att flyktingbarnens situation ytterligare förbättras.

Anf. 43 MARIANNE ANDERSSON i Vårgårda (c):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Det låter ju bra att vi får löftet att regeringen skall verka för att flyktingbarnens situation förbättras. Jag hoppas att det sker och att det sker snabbt. Jag har inte haft tillfälle att ta del av socialstyrelsens rapport om flyktingar. Men jag skulle vilja ta upp några speciella frågor som har debatterats och som vi har fått rapporter om under senare tid. Det finns flera problem och oklarheter när det gäller flyktingbarnen. Oavsett orsaken till att barnen kommer till Sverige får man aldrig glömma att de i första hand är barn och i andra hand är flyktingar.

Det har kommit rapporter om frihetsinskränkningar t.ex. på vissa förläggningar. Det rapporteras att barnen har förbjudits att ta emot besök och att ha telefonkontakt. Sådana åtgärder brukar annars förbehållas grova brottslingar. Vad tänker statsrådet göra åt den saken?

Antalet barn i förvar har ökat, men syftet med den nya lagen var ju att detta antal skulle nedbringas till ett minimum. Jag undrar om statsrådet är beredd att göra en översyn av just denna del som gäller flyktinglagstiftningen?

En annan fråga gäller hälso- och sjukvården. I barnkonventionen sägs att alla barn i ett land skall behandlas lika i fråga om hälso- och sjukvård. Men så är ingalunda fallet. Jag undrar vad statsrådet tänker göra åt det.

Anf. 44 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Det är utomordentligt svårt att på ett par minuter svara på alla dessa följdfrågor.

Jag har inte heller hunnit att läsa denna rapport. Men uppdraget till socialstyrelsen innebar ju att vi ville ha en samlad bild av situationen i dessa olika frågor. Inte minst den första frågan som Marianne Andersson i Vårgårda tar upp – hur ansvarsfördelningen skall vara på olika myndigheter när barn utan vårdnadshavare kommer till den svenska gränsen, vem som har ansvaret för att de tas emot ordentligt och att de får en ordentlig behandling – är en utomordentligt viktig fråga. Jag hoppas att socialstyrelsens rapport kan ge en vägledning om huvudmannaskapet i detta avseende.

Jag har ganska utförligt svarat på frågor här i kammaren om barn i förvar. Jag har redan haft en interpellationsdebatt i detta ärende mot bakgrund av att antalet barn i förvar visade sig stiga förra hösten. Vi uppdrog då åt rikspolisstyrelsen att göra en analys av orsakerna till det. Den främsta orsaken som rikspolisstyrelsen redovisade var att så många barnfamiljer hade kommit till Sverige. Det är framför allt den statistiska förklaringen till detta. Men jag vill säga att den överväldigande delen av de barnfamiljer som avvisas från landet avvisas utan att polisen tar till förvar.

Hälsosituationen är utomordentligt viktig. Det som jag har hunnit höra i radion om socialstyrelsens rapport är att man tar upp väldigt mycket om flyktingbarnens hälsosituation. Och det är utomordentligt viktigt.

Anf. 45 MARIANNE ANDERSSON i Vårgårda (c):

Herr talman! Det är naturligtvis mycket viktigt att huvudmannaskapet och ansvaret för flyktingbarnen blir klarlagt snarast möjligt. Detta instämmer jag i. Men oavsett hur det blir med detta tas ju faktiskt flyktingbarn emot i dag,

och då händer bl.a. sådant som att de inte får ta emot besök och ha telefonkontakt. Oavsett hur det förhåller sig med ansvarsfrågan måste ju sådant vara möjligt att åtgärda så att barnen tas emot på ett så vettigt sätt som möjligt. Jag tycker att man borde kunna ta itu med detta omedelbart.

Det ökade antalet barn i förvar kan kanske bero på att fler barnfamiljer har kommit till Sverige, men avsikten var ju ändå att antalet barn i förvar skulle minimeras, men i stället har detta antal ökat. Det måste alltså finnas någon annan hake än bara statistiken.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1990/91:598 om åtgärder med anledning av bedömningen av humanitära skäl i verkställighetsärenden

Anf. 46 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jan-Olof Ragnarsson har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder i det fall tidningsuppgifter om användande av "kroppsviktstabeller" hos invandrarverket vid bedömningen av humanitära skäl skulle visa sig korrekta och om det i så fall finns behov av vägledande regler för bedömningen av humanitära skäl.

Bakgrunden till frågan är att det har förekommit uppgifter i pressen om att det finns en hemlig "kroppsviktstabell" vilken används för att bedöma huruvida det föreligger humanitära skäl att upphäva ett avvisningsbeslut när en asylsökande, före beslutets verkställande, lämnat in en ny ansökan till invandrarverket och i samband därmed hungerstrejkar.

Såvitt jag har erfarit förekommer inte hos invandrarverket någon tabell av detta slag. Jag finner inte skäl att vidta någon åtgärd.

Anf. 47 JAN-OLOF RAGNARSSON (v):

Herr talman! Jag får tacka invandrarministern för svaret, men jag är inte riktigt nöjd med det.

Jag ställer denna fråga med anledning av en tidningsuppgift i Göteborgsposten av en journalist som heter Mats Dahlström. Han har talat med två handläggare på invandrarverket. Dessa handläggare har sagt att det finns en inofficiell "kroppsviktstabell" enligt vilken en asylsökande skall komma ned till en vikt på 40–44 kg för att det skall utgöra humanitära skäl.

Det finns alltså ingen officiell tabell men en inofficiell. Om invandrarministern får reda på att en sådan finns och att denna praxis tillämpas, är hon då beredd att vidta åtgärder så att dessa missförhållanden, vilket jag tycker att det är fråga om, rättas till?

Enligt denna tidningsartikel i Göteborgsposten har läkare uttalat att det är helt förkastligt att man utsätter människor för sådana lidanden.

Min fråga är följande. Om invandrarministern får reda på att det finns en sådan inofficiell "kroppsviktstabell", är hon då beredd att vidta åtgärder?

Anf. 48 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Det är många frågor som man skulle kunna ställa på temat "om". Sedan jag fick den här frågan har jag läst tidningsartikeln och bett

någon fråga invandrarverket. På invandrarverket säger man att det inte finns någon sådan tabell. Och det är vad jag kan säga här i kammaren.

Men låt mig säga att mitt budskap till invandrarverket under alla omständigheter är att man där vid bedömningen av de enskilda fall där det kan föreligga humanitära skäl skall följa de regler som framgår av lagstiftning och praxis. På något annat sätt kan invandrarverket inte hämta vägledning för bedömning av enskilda ärenden.

Anf. 49 JAN-OLOF RAGNARSSON (v):

Herr talman! Visst kan det finnas många om och men i denna fråga. Men enligt dessa två handläggare på invandrarverket finns det en sådan tabell.

Invandrarministern och jag kan stå länge och tvista om detta – jag säger att det finns en inofficiell tabell, och invandrarministern säger att det inte finns någon sådan tabell. Men beträffande sådana här tidningsartiklar och problem skulle det vara bra om regeringen fastställde några regler eller någon förordning när det gäller humanitära skäl. Det måste nämligen vara svårt för invandrarverkets handläggare att göra sådana bedömningar. Jag tror därför att det vore bra både för handläggarna och för de asylsökande att det kommer någon form av förordning och någon vägledning från regeringen.

Anf. 50 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Herr Ragnarsson! Den vägledning som vi kan ge är ju den lagstiftning och praxis som gäller. Det är utomordentligt svårt att utfärda ett regelverk som täcker en massa "om" – om invandrarverket gör si eller så.

Min personliga reflexion, som är ytterst lekmannamässig i detta ärende, är att det förefaller att vara ganska korkat att ha en sådan regel. Jag förstår inte hur en "kroppsviktstabell" skulle kunna tillämpas generellt för människor som hungerstrejkar. När det blir rent av farligt för en person att hungerstrejka måste vara beroende av så många andra saker.

Anf. 51 JAN-OLOF RAGNARSSON (v):

Herr talman! Som lekman på det här området anser också jag att det är korkat, om det finns en sådan tabell. Här är vi överens. Vi får väl återkomma, om tidningsuppgifterna är korrekta.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på frågorna 1990/91:595 och 599 om rättshjälpen i asylärenden

Anf. 52 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jan-Olof Ragnarsson har frågat mig om regeringen är beredd att vidta åtgärder för att de asylsökande i praktiken skall åtnjuta den rätt de har enligt rättshjälpslagen att föreslå det offentliga biträde som de önskar.

Berith Eriksson har frågat mig om regeringen är beredd att vidta åtgärder

för att de offentliga biträdena skall beredas möjlighet att medverka redan under polisutredningen i enlighet med reglerna i rättshjälpslagen.

Jag har valt att besvara frågorna i ett sammanhang. En asylsökande har rätt att föreslå en viss person som biträde i sitt ärende. Denna person förordnas sedan under förutsättning att hans anlitande inte skulle medföra ökade kostnader eller i övrigt särskilda skäl föranleder annat.

I praktiken innebär detta att den asylsökande i regel tillfrågas om han har något förslag på en speciell person innan förordnande sker. Jag kan alltså inte se något skäl till att vidta några särskilda åtgärder med anledning av Jan-Olof Ragnarssons fråga. Låt mig dock tillägga följande.

Att uppdragen i utlänningsärenden inte längre är koncentrerade till en viss krets av jurister beror bl.a. på att biträden utanför storstäderna förordnas i större utsträckning än tidigare. Detta hänger samman med invandrarverkets decentralisering och den nya förläggningsorganisationen. Geografiska aspekter har därför måst beaktas i allt fler fall än tidigare.

Det skulle medföra avsevärt ökade kostnader att förordna ett biträde som har sin verksamhet belägen på en ort som ligger långt bort från den där den asylsökande vistas.

Invandrarverket har dessutom ambitionen att sprida uppdragen till ett större antal jurister som anmält önskemål om att förordnas. Detta skapar en allsidigare belysning i ärendehanteringen och kan inte anses hota rättssäkerheten. Viktigt att poängtera i detta sammanhang är även att invandrarverket alltid är skyldigt att beakta alla omständigheter som är eller kan vara av betydelse för ärendets utgång. Detta gäller såväl sådant som kan vara till fördel som sådant som kan vara till nackdel för den asylsökande.

Nära förknippat med Jan-Olof Ragnarssons fråga är det som Berith Eriksson har tagit upp.

En asylsökande har normalt rätt till biträde redan under polisutredningen (prop. 1988/89:86 s. 135). Det är emellertid nödvändigt att inledningsvis hålla ett förhör och bl.a. utröna den asylsökandes behov av biträde.

Ett biträde bör t.ex. inte förordnas när det framstår som klart att utlänningen skall få stanna i Sverige.

En sådan bedömning kan som regel göras först efter det att den s.k. grundutredningen hos polisen avslutats och utredningen har överlämnats till invandrarverket. En sådan utredning kan givetvis ta olika lång tid i anspråk.

Det förekommer att de asylsökande uppger att de av rädsla inte velat nämna alla omständigheter av betydelse inför svensk polis. Det förekommer även problem med förståelse mellan tolken och den asylsökande. Både invandrarverket och regeringen är emellertid medvetna om detta och andra svårigheter för den asylsökande att lämna korrekta uppgifter direkt vid ankomsten till Sverige. Detta vägs givetvis in vid den samlade bedömningen av utlänningens behov av asyl.

I detta sammanhang bör nämnas att invandrarverket i viss omfattning kommer att överta ansvaret för asylutredningar från polismyndigheterna. Man kan då också vänta sig snabbare beslut i fråga om offentligt biträde.

Anf. 53 JAN-OLOF RAGNARSSON (v):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för svaret.

Anledningen till att jag ställde frågan var att det kommit kritik från flyk-

tinggruppernas och asylkommittéernas riksråd, FARR, från diskrimineringsombudsmannen (DO) och från invandrarverkets egen personal – t.ex. från förläggningen i Hammarstrand – om att rättssäkerheten har varit eftersatt efter den 1 juli 1989, då invandrarverket från rättshjälpsnämnden tog över uppgiften att förordna offentligt biträde i utlänningsärenden.

Invandrarministern sade att det här i praktiken innebär att en asylsökande i regel tillfrågas om han har något förslag om speciell person, innan förordnande sker. Enligt min mening är detta vad som i praktiken inte sker efter den 1 juli 1989. Invandrarverket tillfrågar inte den asylsökande och tillämpar inte de regler som gällde före den 1 juli 1989. Detta var anledningen till att jag ställde frågan. De asylsökande bör alltså ha den här rätten. Hade vederbörande inte svarat inom tre dagar till rättshjälpsnämnden, utsåg rättshjälpsnämnden ett biträde. Men dessförinnan fanns det en möjlighet att lämna ett förslag. Min, diskrimineringsombudsmannens och FARRs kritik går ju ut på att de asylsökande i dag saknar den ifrågavarande rätten. Jag anser att svaret är felaktigt.

När det gäller advokater som har en mängd ärenden vill jag nämna att det i dagens nummer av Svenska Dagbladet finns en artikel, där det står att vissa advokater har 75 ärenden, medan andra har bara 10.

Anf. 54 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag tackar Maj-Lis Lööw för svaret.

Att det inte förordnas ett biträde när det gäller grundutredningen kan vi förstå. Där gäller det ju att ta reda på om det är ett s.k. solklart fall. Men när det gäller den s.k. B-utredningen bör en asylsökande ha ett juridiskt biträde. Det vanligaste är att man inte har ett juridiskt biträde. Vanligt är också att man inte får ett offentligt biträde förrän det har blivit avslag på ansökan. Efter B-utredningen kan ärendet bli liggande ett till ett och ett halvt år. När ett offentligt biträde har förordnats och det blir ytterligare klargöranden har detta i många av de fall som jag har tittat på inte tolkats i positiv riktning. Tvärtom har det blivit till vederbörandes nackdel. Inte heller kan jag förstå att man skall behöva vänta tills invandrarverket tar över. Redan i dag måste vi väl ha en ordning som innebär att de asylsökande får ett offentligt biträde redan i B-utredningen.

Anf. 55 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Det är naturligtvis inte tillfredsställande att ett ärende blir liggande ett helt år. Förmodligen hänger detta samman med bl.a. mängden av ärenden och långa väntetider. Därför är det viktigt att komma till rätta med de problem som finns på det här området. Säkert beror det på hur snart ett ombud förordnas. Det är väl alldeles uppenbart att många svårigheter har varit förknippade bl.a. med att flyktingförläggningar är utspridda över hela landet. Det har varit svårt att både snabbt förordna ombud och se till att ombud och asylsökande kommer i kontakt med varandra. Delvis hänger det naturligtvis också samman med antalet ombud.

När Jan-Olof Ragnarsson pekar på att en del fortfarande har många ärenden, medan andra har få, vill jag säga att det naturligtvis är svårt att göra en total fördelning av ärendena. Som jag sade i mitt svar har ju invandrarverket

haft en uttalad ambition att sprida uppdragen till ett större antal jurister med intresse för frågorna. Detta har medfört att somliga som har många ärenden sedan tidigare inte har kommit i fråga, men det är klart att det fortfarande finns många advokater som har många ärenden.

Anf. 56 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Snabbt – ja i dagarna kom jag i kontakt med iranier som anlände hit i januari 1990. Deras ärende är ännu inte avgjort i första instans. Jag frågade om de hade fått ett offentligt biträde och svaret blev nej. Därför är det ett stort glapp mellan "snabbt" och verkligheten. En polis lägger kanske den största vikten vid resvägen, medan ett offentligt biträde frågar om de politiska skälen. När det kommer in nya uppgifter – både från regeringen och i väldigt många fall från invandrarverket – blir de negligerade. Man säger att uppgifterna inte är trovärdiga. Vad anser invandrarministern?

Anf. 57 JAN-OLOF RAGNARSSON (v):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att man försöker komma till rätta med problemet, och jag tycker att invandrarministern bör studera dagens artikel i Svenska Dagbladet beträffande antalet ärenden för vissa advokater.

Jag anser alltså att man bör återgå till de regler som innebär att rättshjälpsnämnden utser juridiska ombud för asylsökande. Studerar man propositionen som låg till grund för lagändringen finner man att invandrarministern hyste betänkligheter att överlåta det hela på invandrarverket. Jag tror att kritiken från olika håll – inte minst från Peter Nobel – visar att det kanske inte var så lyckat med ändringen. Då man nu har samlat erfarenheter under ett och ett halvt år, tycker jag att man allvarligt bör överväga att återgå till de gamla reglerna. Det rör sig inte om någonting revolutionärt utan bara om en annan tillämpning. Invandrarverket skall alltså inte utse ombud.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1990/91:600 om säkerheten i Libanon för Arafattrogna palestinier

Anf. 58 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Bertil Måbrink har frågat mig vilken bedömning regeringen gör av säkerheten för Arafattrogna palestinier i Libanon samt om regeringen tar tillräcklig hänsyn till Sveriges åtaganden enligt FNs tortyrkonvention när Arafattrogna palestinier återsänds till Libanon.

Bertil Måbrink har i sin fråga refererat delar av ett avvisningsärende där beslut har fattats av regeringen. Som Bertil Måbrink känner till är jag förhindrad att diskutera sakinnehållet i enskilda ärenden. Jag kan därför inte redogöra för vilka uppgifter som fanns i ärendet och som ledde till avvisningsbeslutet.

Regeringen bevakar kontinuerligt händelserna i Libanon. Bedömningen av säkerheten för de olika grupperna som finns där, inkl. Arafattrogna palestinier, görs mot bakgrund av den situation som råder för dagen. Situationen

för Arafattrogna palestinier i Libanon har under de senaste åren skiftat. Detta är en omständighet som vägs in vid bedömningen i det enskilda ärendet.

Som svar på Bertil Måbrinks fråga angående regeringens hänsynstagande till FNs tortyrkonvention hänvisar jag till mitt svar på Gullan Lindblads fråga på samma tema. Utlänningslagens bestämmelser om verkställighetshinder tillämpas såväl på Arafattrogna palestinier som på andra asylsökande. Det innebär att ingen avvisas om det finns grundad anledning att tro att personen skulle utsättas för tortyr. Jag anser därmed att regeringen tar hänsyn till landets åtaganden enligt FNs tortyrkonvention.

Anf. 59 BERTIL MÅBRINK (v):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för svaret.

Anledningen till att jag ställde frågan var att flyktinggruppernas och asylkommittéernas riksråd hade gjort en sammanställning av invandrarministerns och regeringens handläggning av en mängd asylärenden. Här ingick det fall som jag refererade till. Jag respekterar att Maj-Lis Lööw inte kan diskutera ett enskilt fall, men har ändå velat ta upp saken i frågan.

Nu är det här inte det enda fallet. Innan Maj-Lis Lööw blev invandrarminister inträffade någonting liknande med en palestinier som återvände till Libanon och som faktiskt torterades mycket svårt. Finns det grundad anledning att tro att det finns risk för tortyr skall en person inte utvisas. "Grundad anledning" är egentligen en ganska mjuk formulering. Frågan är vem man skall lyssna på. Vem är trovärdig när det gäller information? Det finns naturligtvis både för Maj-Lis Lööw och för mig många källor. För mig framstår Amnesty som en organisation som är trovärdig. Därför bör man ta mycket stor hänsyn till vad organisationen säger. Jag vet inte vilken inställning Maj-Lis Lööw har till Amnesty och dess rapporter och information om vad som händer i olika länder. Både i detta fall, liksom i tidigare fall, har Amnesty uttryckligen varnat för ett återsändande till t.ex. Libanon. Gäller det en Arafattrogen, en PLO-are, riskerar vederbörande tortyr. Borde detta inte vara tillräckligt för att inte utvisa?

Anf. 60 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Amnestys rapporter ingår som underlag när vi följer situationen i många länder. Vidare har vi FNs konvention för mänskliga rättigheter, våra olika beskickningars rapportering, artiklar i tidningarna, det som man kan lära av de enskilda ärendena osv. Allt ger en samlad bild. Vi följer självfallet utvecklingen i Libanon mycket noga. I många avseenden rör det sig om en positiv utveckling. Så sent som i förra veckan fick jag en särskild föredragning om situationen i Libanon och också information från utrikesdepartementet. Vi kan väl konstatera att situationen för de Arafattrogna i Libanon har blivit kärvare – det råder väl inget tvivel om detta – speciellt efter Gulfkriget. Då får detta vägas in när vi bedömer det enskilda ärendet. Enbart det faktum – och det gäller varje grupp – att man tillhör den Arafattrogna delen av PLO är generellt inte ett tillräckligt skäl för att få asyl. Här måste också göras en bedömning av de aktiviteter som åberopas och de invi-

duella risker som finns vid ett eventuellt återsändande. Finns det grundad anledning att tro att det finns risk för tortyr blir det bifall.

Anf. 61 BERTIL MÅBRINK (v):

Herr talman! Jag tackar Maj-Lis Lööw för konkretiseringen.

Jag håller med Maj-Lis Lööw om att situationen i Libanon har förändrats på så sätt att alla de här milisgrupperna och privata grupperna lägger ned sina vapen. Samtidigt finns ju Syrien kvar med sina trupper, sin säkerhetstjänst m.m. Situationen just i dag och framöver för PLO och palestinier tillhörande PLO är ju extra kärv. Jag är nöjd med den konkretisering som Maj-Lis Lööw gjorde, nämligen att man naturligtvis måste se extra noga på fallen i fortsättningen. Jag tycker att detta är ett tillfredsställande svar för de palestinier som finns här i landet och som naturligtvis är nervösa med tanke på vad som kan komma att hända dem. Nu har vi fått svaret att man kommer att se på fallen noggrant. Jag tackar för detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1990/91:601 om utlänningslagen och FNs barnkonvention

Anf. 62 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Berith Eriksson har frågat mig om regeringen avser vidta några åtgärder för att bringa praxis i utlänningsärenden i överensstämmelse med FNs barnkonvention.

Enligt utlänningslagen skall i normalfallet ansökningar om uppehållstillstånd inte bifallas om utlänningen befinner sig i Sverige när ansökan görs eller prövas. Från denna regel finns det emellertid flera undantag. I klara familjesammanföringsfall, där den som söker uppehållstillstånd skall återförena sig med en nära familjemedlem som är stadigvarande bosatt i Sverige och som han tidigare sammanlevt med utomlands, kan ansökan prövas trots att den sökande finns i Sverige.

Detta undantag syftar t.ex. just på fall då någon skall återförena sig med sin make eller maka. Personer som har permanent uppehållstillstånd och som är bosatta i Sverige anses vara stadigvarande bosatta här på det sätt som lagen avser och undantagsregeln kan tillämpas.

Artikel 9 i FNs barnkonvention handlar främst om ingripande av familjerättslig eller socialrättslig karaktär. Jag anser inte att praxis i anknytningsärenden strider mot FNs barnkonvention.

Anf. 63 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag tackar Maj-Lis Lööw för svaret.

Jag vill ta upp ett av många fall, den ugandier som under sin asyltid i Sverige har gift sig och fått barn men som har fått avslag på sin asylansökan och beslut om utvisning. Om han åker tillbaka till sitt hemland och om han klarar sig från att bli fängslad och avrättad, har han rätt att från Uganda söka familjeåteranknytning. Det som i det ena fallet inte är skäl för uppehållstillstånd

kan alltså bli det, om man reser till andra sidan av jordklotet och söker därifrån.

Statsrådet anförde vidare att jag inte skulle kunna hänvisa till artikel 9 i barnkonventionen. I den talas det om vad som är nödvändigt för barnets bästa, och i det här fallet kan det väl knappast vara fråga om vad som är bäst för barnet. Det är kanske fråga om invandrarverkets bästa, men knappast om barnets bästa.

Invandrarministern säger att det finns flera undantagsregler och nämner i sitt svar en sådan regel. Kan man tänka sig att det här kan gå in under någon annan av dessa regler?

Anf. 64 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! För det första vill jag invända mot insinuationen att det som är invandrarverkets bästa inte skulle kunna stå i överensstämmelse med barnens bästa. Jag är alldeles övertygad om att också invandrarverket har en stor förståelse för vad som är barnens bästa.

För det andra förstår jag inte riktigt den här frågan. Det är faktiskt så som jag har beskrivit det i mitt svar: För den som har hustru och barn med permanent uppehållstillstånd här – alltså inte en asylsökande med hustru och barn – finns det ett undantag från regeln att man normalt skall ha sitt uppehållstillstånd klart när man kommer in i Sverige. Den personen kan alltså få sin ansökan prövad här i Sverige.

Jag har många exempel på ärenden som kommer till mig för överprövning, där t.ex. en man som fått barn eller som sambor med någon som är gravid får stanna av det skälet, trots att han redan befinner sig här när ansökan görs.

Anf. 65 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Det här är ju ett ärende som har varit föremål för överprövning, och hustrun har permanent uppehållstillstånd medan mannen inte har det. Han befinner sig här i landet, men det ansågs inte heller vid överprövningen vara tillräckligt skäl för honom att få stanna i Sverige, utan han skall åka tillbaka till Uganda och söka därifrån. Det är anledningen till min fråga i dag. Vad är det för vits med att människor skall resa till andra sidan av jordklotet i ett sådant här solklart fall?

Anf. 66 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Det måste vara något speciellt med det här ärendet, och vi kan kanske reda ut det efteråt, om Berith Eriksson visar mig uppgifterna i fallet.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1990/91:603 om muntlig handläggning i asylärenden

Anf. 67 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Av 11 kap. 1 § utlänningslagen framgår att det skall ingå muntlig handläggning i ett asylärende vid statens invandrarverk, om det kan

antas vara till fördel för utredningen eller i övrigt främja ett snabbt avgörande av ärendet. Muntlig handläggning skall även annars företas på begäran av utlänningen, om inte sådan handläggning skulle sakna betydelse för att avgöra frågan om uppehållstillstånd.

Jan Strömdahl påtalar i sin fråga att invandrarverket praktiskt taget aldrig på eget initiativ ordnar muntlig handläggning samt så gott som undantagslöst avslår yrkanden från asylsökande om sådan handläggning. Jan Strömdahl har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att verket skall iaktta reglerna om muntlig handläggning.

I mars månad besvarade jag denna fråga i konstitutionsutskottet. Samma fråga hade då ställts till mig av Jan Strömdahls partikamrat Bo Hammar. Mitt svar blir detsamma som då.

Avsaknaden av muntlig handläggning innebär inte att utredningen i ett asylärende har några brister. Om så skulle vara fallet kan ytterligare utredning göras genom det offentliga biträdet och genom kompletterande polisutredning. Endast i ett fåtal fall har regeringen haft anledning att återförvisa ett ärende till invandrarverket för ny behandling.

Invandrarverket har för sin del förklarat att anledningen till att verket inte oftare tagit initiativ till muntlig handläggning hänger samman med den stora sökandeström som varit. Handläggningstiderna skulle förlängas avsevärt om muntlig handläggning skulle tillgodoses i alla fall där sådan begärs. Verket har förklarat att då verket har övertagit utredningsansvaret i asylärenden – vilket planeras ske den 1 juli 1992 – avser man att muntlig handläggning skall ske i mycket stor utsträckning, kanske t.o.m. regelmässigt i ärendena.

Anf. 68 JAN STRÖMDAHL (v):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Även om Bo Hammar har ställt frågan en gång förut, menar jag att det kan finnas skäl att ställa den ytterligare en gång. Jag har nu fått höra från många håll att det är ett faktum att man i mycket få fall tillgodoser den asylsökandes begäran om en muntlig handläggning. Syftet med den aktuella lagparagrafen, som är en specialparagraf med avseende på förvaltningslagen, var att ge den asylsökande en rätt till muntlig handläggning. Det skäl som då anfördes var att det skulle bli en snabbare och effektivare hantering och en bättre trovärdighet, både för invandrarverket och för den asylsökande.

Nu anförs som motivering till den praxis som tillämpats tidsskäl och brist på resurser på invandrarverket. Av sådana skäl åsidosätter man de asylsökandes lagliga rättigheter. Min fråga till invandrarministern är: Delar inte invandrarministern den åsikt som invandrarministern hade när denna lag tillkom, att det skulle bli effektivare, mera tidsbesparande och bättre trovärdighet med en ökad muntlig hantering?

Anf. 69 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag kan i och för sig förstå om de asylsökande kanske upplever att det hade blivit en bättre trovärdighet med en muntlig handläggning. Jag tror att många asylsökande upplever att de inte har kunnat få framlägga sin sak helt och hållet med mindre än att de själva har fått träffa handläggaren. Jag förstår att det finns en sådan psykologisk effekt. Jag vill ändå peka

på att detta, som jag sade i mitt svar, inte får betyda att en avsaknad av muntlig handläggning innebär att vi åsidosätter rättssäkerheten.

Jag redovisar vad invandrarverket har anfört som förklaring till att man inte mer har utnyttjat möjligheten till muntlig handläggning. Jag är säker på att man skulle ha gjort det, om man inte i den stora mängden av ärenden, som det varit så angeläget att klara i rimlig tid, och mot bakgrunden av den ständiga kritiken mot långa handläggningstider har bedömt att den muntliga handläggningen äventyrar möjligheten att få ned väntetiderna.

Anf. 70 JAN STRÖMDAHL (v):

Herr talman! Låt mig ytterligare motivera varför jag återigen ställde frågan genom att kort citera ur förarbetena till lagstiftningen. Det framhålls där:

"Genom den koncentration som muntlig handläggning ger möjlighet till kan också den tidsutdräkt som en omfattande skriftväxling ofta medför undvikas. Invandrarverket har också i sitt remissvar påpekat att proceduren totalt sett kan bli snabbare och att tilltron till verkets beslut kan ökas."

Jag vet inte om det var Maj-Lis Lööw som var invandrarminister när detta skrevs, men det var antingen den nuvarande eller den föregående invandrarministern som skrev det. Stämmer detta inte längre?

Anf. 71 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Återigen: Jag tror att det mycket väl skulle kunna fungera så i en normalsituation eller i vad som i det närmaste är en normalsituation. Men förutom att vi bestämde oss för att pressa väntetiderna för de ärenden som fanns före hösten 1989 har vi härtill lagt ytterligare 60 000 ärenden. Jag tror däremot inte i den situation som vi nu har haft, med asylsökande på ett stort antal förläggningar runt om i landet, att en muntlig handläggning hade kunnat bidra till att förkorta väntetiderna och ge en snabbare handläggning. Jag tror däremot att det blir möjligt när vi har de fasta förläggningarna och slussarna, i den organisation som vi genomfört med en decentralisering av invandrarverket och av handläggningen av ärendena.

Anf. 72 JAN STRÖMDAHL (v):

Herr talman! Jag vill avslutningsvis ställa en fråga. Vi har en lagregel som ger de asylsökande en grundläggande rättighet till muntlig handläggning, men man framhåller att den myndighet som sköter dessa frågor inte har tid och resurser. Min fråga till invandrarministern är då: Skall vi ändra lagen eller skall vi ändra organisationen och resurserna hos invandrarverket?

Anf. 73 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Vi skall naturligtvis eftersträva en muntlig handläggning. Som jag sade kan jag förstå att många asylsökande önskar den möjligheten, och jag tycker att det är bra om vi kan komma i en situation där vi också kan genomföra detta. Men för den skull betyder inte nuvarande ordning att rättssäkerheten behöver åsidosättas i de ärenden där man inte har klarat en muntlig handläggning.

Anf. 74 JAN STRÖMDAHL (v):

Herr talman! Jag kan inte påstå att rättssäkerheten har åsidosatts, men den grundläggande rättigheten att få muntlig handläggning om man så begär har eftersatts.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1990/91:588 om mindre skadliga dieselbränslen

Anf. 75 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Lennart Brunander har frågat mig vad regeringen avser att vidta för åtgärder för att snabbt få in miljövänliga bränslen, t.ex. vegetabilisk dieselolja.

Under hösten 1990 antog riksdagen regeringens förslag om att allmän energiskatt och koldioxidskatt skall tas ut för i princip alla oljeprodukter baserade på mineralolja från januari 1992. Genom att oljor som är baserade på vegetabiliska fetter är undantagna stimuleras satsningar på dessa.

Sverige har också den 1 januari 1991 infört en miljöklassindelning av oljor. Klassindelningen syftar till en ökad användning av miljövänligare drivmedel. Miljöklassystemet för oljor har redan gett ett bra resultat. Utvecklingen med att ta fram från miljösynpunkt bättre bränslekvaliteter har väsentligt skyndats på. Därför har regeringen i miljöpropositionen En god livsmiljö, som för närvarande behandlas av riksdagen, föreslagit att miljöklassindelningen av dieseloljor ändras. Regeringens förslag innebär att gränsvärden införs för parametrarna polycykliska aromatiska kolväten, tändvillighet och densitet. De från utsläppssynpunkt viktigaste parametrarna är samtliga då omfattade av miljöklassindelningen. Regeringen föreslår även att svavelkravet skärps.

Skattedifferensen mellan de olika miljöklasserna föreslås vara så stor att den utgör en pådrivande faktor för de skattskyldiga bolagen att inrikta produktionen på bättre bränslen i tillräckliga kvantiteter. Ändringarna föreslås träda i kraft 1 januari 1992.

Miljöklassindelningen av oljor kommer att innebära klara förbättringar vad gäller ärftliga effekter på människan.

Regeringen har i miljöpropositionen även lagt fram en rad förslag för att förbättra luften i våra tätorter genom skärpta krav på lätta och tunga fordon. Regeringens förslag till indelning av nya fordon i miljöklasser i kombination med ekonomiska styrmedel behandlas för närvarande av skatteutskottet. Genom ett sådant system kan introduktionen av bilar med allt bättre miljöegenskaper stödjas smidigt och effektivt. Miljöklassystemet kommer att ge betydande positiva miljö- och hälsoeffekter.

Regeringen avser dessutom att ändra vägtrafikkungörelsen så att det blir möjligt för kommunerna att föreskriva att endast sådana tunga dieseldrivna bussar och lastbilar som möter särskilda hårda avgaskrav skall tillåtas att trafikera delar av tätorter. Miljöklassystemet för nya fordon kan komma att bli ett viktigt stöd för kommunernas arbete för en bättre tätortsmiljö.

Genom dessa åtgärder stimuleras framtagandet av mindre skadliga die-

selbränslen. Regeringen följer utvecklingen på marknaden och utesluter inte att miljöklassindelningen i framtiden kan behöva omprövas med hänsyn till miljöegenskaperna hos nya oljor.

Anf. 76 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det speglar ju en positiv syn på de här frågorna, och jag tror att det är nödvändigt att vi har det. Trafiken står ju för mycket stora utsläpp av miljöfarliga produkter i vår miljö, och det är besvärligt inte minst för de stora tätorterna Stockholm, Göteborg och andra. Det är framför allt där som vi skulle behöva ha nya bränslen. Många cancerframkallande och ärftliga sjukdomar har sitt ursprung just i dessa avgaser och utsläpp.

Det finns naturligtvis olika sätt att lösa detta problem, men det är inte bara i dessa sammanhang som utsläpp i trafiken är ett problem, utan det gäller också försurningen av våra skogar och egentligen av allt som växer i vårt land. Vi har också bekymmer med koldioxiden.

De först nämnda problemen kan vi i varje fall hjälpligt lösa genom att förbättra reningen av befintliga bränslen, men dieselbränslena är ett större bekymmer än andra bränslen, eftersom de är svårare att rena. För att komma till rätta med problemen med koldioxiden har vi inga andra möjligheter än att byta till nya bränslen och att minska förbrukningen av de bränslen som vi har. Vi måste byta ut dem mot biobränslen, dvs. biobaserad energi av olika slag.

Nu säger miljöministern att den skatteomläggning som görs kommer att medföra att det blir mycket lättare att få fram de vegetabiliska oljorna. Jag undrar om ministern är villig att förstärka denna effekt genom att satsa ännu hårdare. Vi har ju en moms på energi som slår blint över hela fältet och som inte på något sätt är miljörelaterad. Det vore vettigt att lägga om den till att avse en beskattning enbart av de fossila bränslena, dvs. att den avskaffas för de miljövänliga bränslena.

Anf. 77 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Först vill jag verkligen stryka under att jag tror att det finns en stor samsyn mellan Lennart Brunander och mig och regeringen när det gäller behovet av åtgärder på det här området.

Jag har i mitt svar redovisat för ett helt batteri av insatser, alltifrån ekonomiska styrmedel till krav på de oljor som används. Jag är övertygad om att vi kommer att få se en snabb utveckling den allra närmaste tiden. Vi har redan börjat se klara och tydliga resultat, t.ex. en förbättring av kvalitén, som redan är stor, på de oljor som finns.

I morgon skall jag återigen besöka Göteborg för att se hur arbetet där fortskrider med att förbättra trafikmiljön i staden. Det kommer att vara en demonstration av det pågående arbetet med att introducera eldrivna och gasdrivna fordon. Det finns bl.a. ett projekt för att väsentligt minska distributionstrafiken i innerstaden ut till de olika stadsdelarna med hjälp av ett samarbete mellan staden och de stora varudistributionsföretagen. Projektet är utomordentligt intressant. Det går att minska den typen av tung trafik till

kanske en tredjedel. I Stockholm har vi världens största projekt med etanolbussar.

Vi ser nu en glädjande och positiv utveckling. Vi har ännu inte fullt ut kunnat dra nytta av miljöklassindelningen. Men kommunerna kommer att kunna användas sig av denna indelning för att bestämma att endast fordon som uppfyller kraven i den allra högsta klassen får trafikera innerstaden. Det kommer att tvinga fram ett byte till fordon som använder helt andra bränslen än de som hittills har funnits.

Det finns vidare en mycket intressant utveckling av vegetabilisk olja med produktion för närvarande i Karlshamn. I dag är produktionen inriktad på arbetsredskap, men den kan säkerligen få en vidare användning.

Anf. 78 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar för de kompletterande svaren. Det är klart att satsningen på nya och bättre bilar och bussar och regler för användningen av dem är bra. Men det står inte i något motsatsförhållande till att också göra satsningar på att få fram nya bränslen. Det förstärker bara de förbättringar som de nya bilarna kan ge.

När det gäller koldioxidutsläppen är det egentligen bara en övergång till biobaserade bränslen som ger resultat.

I Frankrike satsar man ganska hårt på detta. Där skall byggas en fabrik som utnyttjar rapsolja från motsvarande 400 000 hektar för att få fram ett nytt bränsle. Det bränslet skall användas i dieselfordon utan att motorerna skall behöva ändras. Bränslet skall ha samma egenskaper som dieselolja. En sådan introduktion sker också i Ungern.

Det vore nyttigt och bra om vi från svensk sida också kunde göra en sådan introduktion. Jag vill veta på vilket sätt ministern och regringen tänker få igång en sådan verksamhet.

Anf. 79 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! I samband med jordbruksomställningen, energiomställningen och trafikomställningen – som ju samordnas i tiden på ett lyckligt sätt – satsas det nu stora resurser från samhällets sida på att stödja en sådan omställning. Jag har kunnat se många glädjande exempel på hur man praktiskt kommer i gång med arbetet. T.ex. i Skaraborgs län, som inte är så långt från Lennart Brunanders hemtrakter, är det många bönder som deltar i projektet.

Vi har också gått före när det gäller vegetabilisk olja. I Sverige är det i form av smörjolja i första steget, medan andra har valt i form av dieselolja. Det är inte en slump att den vegetariska oljan har börjat användas i form av smörjolja i Sverige. Det har kommit fram som en viktig arbetsmiljöfråga av bl.a. skogsarbetarna. De har gjort en enastående fin pionjärinsats. Jag tror att vi kommer att få se en dynamisk utveckling på området.

Anf. 80 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Det är riktigt som miljöministern säger att omställningarna i olika sektorer kan vara till hjälp. Men de löser inte problemen. Vi måste ha någon eller några som vågar satsa ordentligt. Det är litet svårt att se att

jordbruket, som är i en besvärlig omställningssituation, skulle kunna göra stora insatser.

Vi har fått dra och slita i regeringen för att komma fram till ett beslut om att så småningom satsa på etanol. Jag hoppas att det inte skall ta lika lång tid att få regeringen med på noterna när det gäller satsningen på oljorna. Smörjoljorna är bra. Det är första steget. Men det finns stora möjligheter att satsa på rapsen och andra vegetabiliska oljor i drivmedel. Det skulle ge en bättre miljö i Stockholm, i andra städer och i hela landet.

Anf. 81 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag tycker inte att beskrivningen är korrekt om man försöker hävda, att här är inget fel när vi i själva verket ser områden där utvecklingen verkligen har tagit fart under de senaste två åren. Jag ser framför mig att det kommer att gå allt bättre. Jag är mycket hoppfull. Det tror jag egentligen att Lennart Brunander också är.

Jag kommer sent att glömma den uppvaktning jag fick i december för ett och ett halvt år sedan av LRF. Man tackade regeringen för den kraftiga bensinskattehöjningen. Det var äntligen ett verksamt medel för att göra etanolen konkurrenskraftig.

Anf. 82 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Tyvärr har LRF inte något att tacka regeringen för just nu. Det kan vi diskutera vid något annat tillfälle.

Visst, jag är alltid optimist. Jag tror att detta kommer att gå bra. Jag hoppas att Birgitta Dahl och regeringen är med på tåget när det går.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motionerna
1990/91:Fi36–Fi66 till finansutskottet
1990/91:So96–So104 till socialutskottet
1990/91:Ub191–Ub198 till utbildningsutskottet
1990/91:So71–So95 till socialutskottet
1990/91:Sf51–Sf55 till socialförsäkringsutskottet
1990/91:Bo76–Bo78 till bostadsutskottet

17 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkanden 1990/91:KU32 och KU40
Finansutskottets betänkanden 1990/91:FiU23, FiU25, FiU27 och FiU28
Skatteutskottets betänkande 1990/91:SkU35
Lagutskottets betänkande 1990/91:LU31

Utrikesutskottets betänkande 1990/91:UU7
Kulturutskottets betänkande 1990/91:KrU29
Jordbruksutskottets betänkande 1990/91:JoU27
Näringsutskottets betänkanden 1990/91:NU32 och NU34
Bostadsutskottets betänkande 1990/91:BoU16

18 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Motionerna
med anledning av prop. 1990/91:183 Ändrad träfiberprövning
1990/91:N117 av Gunnar Thollander m.fl. (s)
1990/91:N118 av Lars Norberg m.fl. (mp)
1990/91:N119 av Rolf L Nilson m.fl. (v)
1990/91:N120 av Hadar Cars m.fl. (fp)
1990/91:N121 av Sten-Ove Sundström och Monica Öhman (s)
1990/91:N122 av Per Westerberg m.fl. (m)
1990/91:N123 av Per-Ola Eriksson m.fl. (c)

med anledning av prop. 1990/91:184 Verksamheten i Studsvikskoncernen, m.m.
1990/91:N124 av Lars Norberg m.fl. (mp)
1990/91:N125 av Margit Gennser (m)
1990/91:N126 av Per-Ola Eriksson m.fl. (c)

med anledning av prop. 1990/91:191 Vissa livsmedelspolitiska frågor
1990/91:Jo153 av Anita Persson (s)
1990/91:Jo154 av Hans Gustafsson (s)
1990/91:Jo155 av Karl-Gösta Svenson m.fl. (m)
1990/91:Jo156 av Ingvar Eriksson (m)
1990/91:Jo157 av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m)
1990/91:Jo158 av Karl Erik Olsson m.fl. (c)
1990/91:Jo159 av Sven-Olof Petersson och Marianne Jönsson (c)
1990/91:Jo160 av Marianne Samuelsson (mp)
1990/91:Jo161 av Stina Gustavsson och Kersti Johansson (c)
1990/91:Jo162 av Bengt Rosén m.fl. (c)
1990/91:Jo163 av Lars Werner m.fl. (v)

Konstitutionsutskottets betänkande
1990/91:KU44 Sjukavdrag för riksdagens ledamöter samt statsråd, m.m.

Jordbruksutskottets betänkande
1990/91:JoU25 Näringspolitik för tillväxt

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
1990/91:AU13 Regionalpolitiken

Anmäldes att följande frågor framställts

den 10 maj

1990/91:604 av *Birgitta Hambraeus* (c) till kommunikationsministern om fortsatt persontrafik på inlandsbanan:

Enligt uppgift vill banverket ha en signal från regeringen för att gå med på fortsatt persontrafik på inlandsbanan. Banverket äskade medel för underhåll också av inlandsbanan för budgetåret 1991/92. Riksdagen har inte beslutat undanhålla detta.

De direkta utgifterna för banverket att köra persontrafik vid sidan av godset i sommar, kan inte rimligen motivera höjda avgifter.

Kommer regeringen att klargöra för banverket att de skall underlätta fortsatt persontrafik på inlandsbanan i sommar?

den 13 maj

1990/91:605 av *Göthe Knutson* (m) till justitieministern om rymningssäkra fängelser:

Ioan Ursuts och hans palestinske kumpans skandalösa flykt från Kumlaanstalten ger anledning till en rad frågor och allvarlig kritik. När jag upprepade gånger i frågedebatter i riksdagen kritiserat de många rymningarna från fängelser och mentalsjukhus har justitieminister Laila Freivalds utlovat åtgärder som hindrar speciellt det svåraste klientelet från att rymma. Vad har justitieministern egentligen gjort eftersom två av landets farligaste brottslingar nu på ett behändigt och väl planlagt sätt kunnat rymma från en säkerhetsavdelning?

Är det kanske regeringens uppfattning att internerna skall kunna rymma? Kriminalvårdens chef Björn Weibo har i TV gjort gällande att justitieminister Laila Freivlads delar hans uppfattning härvidlag!

Är det justitieministerns uppfattning att inte heller specialavdelningarna skall göras så rymningssäkra som möjligt är, dvs. att farliga brottslingar som rumänen Ursut skall ha möjlighet att rymma?

1990/91:606 av *Bengt Harding Olson* (fp) till försvarsministern om skadeersättningen till värnpliktiga:

Under militärtjänstgöring skadas ibland värnpliktiga, mer eller mindre allvarligt. Så har skett under tidigare år och torde vara ofrånkomligt även i framtiden.

I dessa situationer har staten rimligen ett generöst skadeståndsansvar. De värnpliktsskadade har också successivt fått en förbättrad ersättningsrätt.

Men kritiker påstår att gällande ersättningssystem är svåröverskådligt och otillfredsställande, särskilt för skador under tidigare år.

Med anledning av ovanstående vill jag ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att göra en översyn för att skapa ett tillfredsställande ersättningssystem för alla värnpliktsskadade?

1990/91:607 av *Lars Norberg* (mp) till industriministern om Saab-Scanias koncernbidrag till Saab-Automobile:

Under det senaste årtiondet har regeringen gång efter annan visat sin speciella välvilja mot Saab-Scania. Det började med att man gav ett villkorslån på 350 miljoner 1980 för byggandet av plan SF 340. Senare sålde staten en av Malmös värdefullaste tomter – Kockumstomten – till Saab-Scania till ett mycket lågt pris, vidare fick man tillägna sig Kockums förlustavdrag och använda miljarder i investeringsfonder för byggandet av en bilfabrik på Kockumstomten. Löftet var att man skulle öka sysselsättningen i Malmö. 1989 föreslog regeringen, vilket riksdagen godkände, ett villkorslån på 1 200 miljoner för byggandet av Saab 2000. I villkoren ingick bl.a. byggandet av en bilmotorfabrik i Karlskrona med ca 400 anställda. Våren 1990 föreslog regeringen ett särskilt bidrag till detta byggande på över 100 miljoner. Denna etablering blev aldrig av, och bidraget kommer förmodligen ej att utbetalas. Vi erfar nu att regeringen i april beslutat att mot normala regler tillåta Saab-Scania att överföra koncernbidrag till Saab-Automobile, trots att företaget endast till 50 % ägs av Saab-Scania. Saab bygger lyxbilar med hög bensinförbrukning. Det finns enligt min uppfattning ingen anledning att uppmuntra detta.

Finns det ingen gräns för regeringens givmildhet mot Saab?

1990/91:608 av *Lars Norberg* (mp) till statsrådet Erik Åsbrink om skattepolitiken och miljön:

Syftemålet med vissa skatter är inte enbart fiskala utan avser också att påverka konsumtionen. De klassiska exemplen är alkohol- och tobaksskatterna. Att dessa skatter är väsentligt högre än andra konsumtionsskatter – moms – beror på syftet att hålla nere konsumtionen. På senare tid har utsläppsskatter använts i samma syfte. Det mest kraftfulla exemplet är koldioxidskatten.

Nu finner man emellertid att annan skattepolitik motverkar syftet. Den 1 mars 1990 infördes koldioxidskatt på bensin, vilket otvivelaktigt i och för sig medverkat till minskad bensinförbrukning. Emellertid infördes mervärdeskatt på koldioxid den 1 januri 1991. I dag är situationen den att realpriset på bensin har fallit ca 10 % sedan i maj 1990 under det att realpriset på kollektivresor har ökat med minst 10 %. Ingen förnekar att det ur miljö- och energisynpunkt borde ha varit önskvärt med omvända förhållanden.

På vad sätt avser regeringen genom skattepolitiken visa sin miljövänlighet när det gäller trafiken? Det senaste årets utveckling tyder på ointresse för miljön.

20 § Kammaren åtskildes kl. 16.17.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

STAFFAN HANSSON

/Barbro Karlsson

Innehållsförteckning

Tisdagen den 14 maj

Meddelande om information från regeringen 1
Tredje vice talmannen
1 § Justering av protokoll 1
2 § Svar på fråga 1990/91:568 om gruppbostäder för psykiskt utvecklingsstörda 1
Statsrådet Bengt Lindqvist (s)
Marianne Andersson i Vårgårda (c)
3 § Svar på fråga 1990/91:560 om praxis i asylärenden 4
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Sigge Godin (fp)
4 § Svar på fråga 1990/91:566 om prissättningen på invandrarverkets praxissamling 6
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Berith Eriksson (v)
5 § Svar på fråga 1990/91:573 om visst utlämningsbesluts förenlighet med tortyrkonventionen 7
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Gullan Lindblad (m)
6 § Svar på fråga 1990/91:574 om regeringens åtgärder med anledning av vissa asylärenden 9
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Ragnhild Pohanka (mp)
7 § Svar på fråga 1990/91:578 om upphävande av gällande inskränkningar i asylrätten 10
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Hans Göran Franck (s)
8 § Svar på fråga 1990/91:586 om rätten till förtidspension i visst fall 13
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Sten Andersson i Malmö (m)
9 § Svar på fråga 1990/91:590 om åtgärder för att hjälpa ensamma flyktingbarn 14
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Marianne Andersson i Vårgårda (c)
10 § Svar på fråga 1990/91:598 om åtgärder med anledning av bedömningen av humanitära skäl i verkställighetsärenden 16
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Jan-Olof Ragnarsson (v)
11 § Svar på frågorna 1990/91:595 och 599 om rättshjälpen i asylärenden 17
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)

Jan-Olof Ragnarsson (v)
Berith Eriksson (v)
12 § Svar på fråga 1990/91:600 om säkerheten i Libanon för Arafattrogna palestinier 20
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Bertil Måbrink (v)
13 § Svar på fråga 1990/91:601 om utlänningslagen och FNs barnkonvention 22
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Berith Eriksson (v)
14 § Svar på fråga 1990/91:603 om muntlig handläggning i asylärenden 23
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Jan Strömdahl (v)
15 § Svar på fråga 1990/91:588 om mindre skadliga dieselbränslen .. 26
Miljöminister Birgitta Dahl (s)
Lennart Brunander (c)
16 § Hänvisning av ärenden till utskott 29
17 § Förnyad bordläggning 29
18 § Bordläggning 30
19 § Anmälan om frågor
1990/91:604 av Birgitta Hambraeus (c) om fortsatt persontrafik på inlandsbanan 31
1990/91:605 av Göthe Knutson (m) om rymningssäkra fängelser 31
1990/91:606 av Bengt Harding Olson (fp) om skadeersättningen till värnpliktiga 31
1990/91:607 av Lars Norberg (mp) om Saab-Scanias koncernbidrag till Saab-Automobile 32
1990/91:608 av Lars Norberg (mp) om skattepolitiken och miljön 32

gotab 98907, Stockholm 1991